

תקון שני

ליל י' באדר 

ספר תורה שכתב משה

ולכל היד החזקה - זו תורה שבעל פה. ולכל המורא הגדול - תורה שכתב. אשר עשה משה לעיני כל ישראל - מתי? בשעה שכתב להם ספר תורה, כמו שכתוב: ויכתב משה את התורה הזאת (דברים לא, ט). שהרי באותו ספר תורה נראו כל הסודות העליונים דבקים באותן האותיות, הכל כמו שראוי, תורה שכתב ותורה שבעל פה, וכל הסודות הנגזרים שלהם.

ובשעה שעמדו ישראל על הר סיני, נתנו להם עשרת הדברות, שבהן כלולה כל התורה, שהרי באותה שעה נמסרה התורה לישראל לקיים אותה, ולתקן תקונייה כמו שראוי. ולפיכך עשר דברות היו, שהרי כל התורה באלו עשר מדרגות תלויה. ואז כל אחת [מדרגה] הוציאה את שלה, [ואז] נגלתה [התורה] להנתן ביד ישראל [כדי] לתקן תקוניו כראוי.

ולכל היד החזקה דא תורה שבעל פה. ולכל המורא הגדול תורה שכתב. אשר עשה משה לעיני כל ישראל, אימתי, בשעתא דכתב להו ספר תורה, דכתיב ויכתב משה את התורה הזאת (דברים לא, ט). דהא ביהוה ספר תורה אתחזין פלהו דזין עלאין מתדבקן באנון אתון פלא פדקא יאות, תורה שכתב ותורה שבעל פה, וכלהו סתרינ גניזין דלהון.

ובשעתא דקמו ישראל על טורא דסיני אתיהיבו להו עשר אמירן, דבהון כלילא כל אורייתא. דהא ביהיא שעתא אתמסירת אורייתא לישראל למעבד לה, ולא תקנא תקונא פדקא יאות. ובגין כך עשר אמירן הוו, דהא כל אורייתא באנון עשר דרגין תלא [אצ"ל: תליא]. וכדין כל חד אפיק דילה ואתגליא לאתמסרא בידי דישראל, לאתקנא תקוניו פדקא חזי.

1. עי' זהר יתרו ח"ב, צג, ע"ב: "הני עשר אמירן דאורייתא אינון כללא דכל פקודי אורייתא"; שם פב, ע"א.
2. ספירות, עי' בתוספות הזהר ח"ב, רע"ב, ע"א, סי' ט.
3. דהיינו כל ספירה הוציאה את ענפיה ורק אז נגלתה התורה בכללותה כדי להנתן לישראל.

מִשֶּׁם וְהִלָּאָה, זָכוּ גַם לְהִסְתַּכֵּל בְּתוֹךְ
סוֹדוֹת הַתּוֹרָה, [זאת ועוד] שְׁתַּמְסַר
בִּידֵיהֶם גַּם הַיְדִיעָה [דְּהִינוּ הַהֲבָנָה]
שְׁלָה, שֶׁהִרְי הַתּוֹרָה לֹא רְאוּיָה [לְהַנִּתֵּן]
לְבְנֵי אָדָם, אִילּוּלִי שְׁנַמְסָרָה [לָהֶם]
בְּכָדִי לְמִיָּה, וְאִפְלוּ לְמִלֵּאכֵי עֲלִיּוֹן לֹא
רְאוּיָה, אִילּוּלִי תְּקוּנִים עֲלִיּוֹנִים שְׁצָרִיכִים
לְהִתְקַן עַל יְדֵיהֶם. וְזֶה סוֹד: גְּבִרֵי כַח
עֲשִׂי דְבָרוֹ לְשִׁמּוֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ (תַּהֲלִים
קג, ב).⁴ שֶׁהִרְי כָּל אוֹתָם אוֹרוֹת הַמֵּאִירִים
לֹא הִתְגַּלּוּ לָאֵף אֶחָד בְּעוֹלָם [כּוֹלֵל
הַמִּלֵּאכִים], אֵלָּא [בְּשִׁבְלִי] שְׁנַמְסְרוּ
לְהִתְקַן, וּבְשִׁבְלִי הַעֲבֹדָה שֶׁנַּעֲבֹד אֲצִלּוֹ,
מִתְגַּלָּה וְנוֹדַע [לָהֶם]. כְּעֵין זֶה יִשְׂרָאֵל,
בְּתַחֲלָה צָרִיךְ לְמַסֵּר לָהֶם הַתּוֹרָה כְּדִי
לְמִיָּה, וְאַחֵר כִּדְּהִתְבַּוֵּן [בְּסוֹדוֹת
אֲשֶׁר] בָּהֶ. וְהֵם שִׁיָּדְעוּ זֹאת אָמְרוּ:
נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע (שְׁמוֹת כד, ז), כְּאוֹתָם
מִלֵּאכֵי עֲלִיּוֹן.⁵ נִמְצָא, עֲשֶׂר דְּבָרוֹת
לְתַקּוּן הַמַּעֲשֶׂה נִתְּנוּ, וְאַחֵר כִּדְּכַתֵּב
לָהֶם מֹשֶׁה סֵפֶר תּוֹרָה, וְכו' [בְּכַח אוֹתוֹ
סֵפֶר תּוֹרָה] נִמְסְרָה לְהִתְבַּוֵּן וְלַדַּעַת
אוֹתָהּ. וּלְפִיכָךְ בְּאוֹתוֹ סֵפֶר תּוֹרָה
כְּלוּלִים וּמִתְקַשְּׂרִים כָּל סוֹדוֹת הָעוֹלָם,
וְנִתֵּן בְּאֶרֶץ יְחִיד עִם הַלּוֹחֹת.⁶

מִתְקַן וְלִהְיָאָה זָכוּ נָמִי לְאַסְתַּכֵּל גּוֹ
רִזִּין דְּאוֹרִיתָא, וְלִאֲתַמְסָרָא בִּידֵיהוֹן
יְדִיעָה דִּילָּה נָמִי. דְּהָא אוֹרִיתָא לֹא
אֲתַחֲזִיאת לְשׁוּם בֶּרֶךְ-נֶשׁ אֵלָּא בְּגִין
דְּאֲתַמְסָרָת לְעוֹבְדָא. וְאִפְלוּ לְמִלֵּאכֵי
עֲלִיֵּי לֹא אֲתַחֲזִיאת אִי לָאו תְּקוּנִין
עֲלִיֵּי דְצָרִיכִין לְאַתְתַּקְנָא עַל יְדֵיהוּ.
וְרָזָא דָּא גְבִרֵי כַח עֲשִׂי דְבָרוֹ לְשִׁמּוֹעַ
בְּקוֹל דְּבָרוֹ (תַּהֲלִים קג, ב). דְּהָא כְּלָהּ
נְהוֹרִין בּוֹצִינִין לֹא אֲתַגְלִין לְחַד בְּעִלְמָא,
אֵלָּא דְּאֲתַמְסָר לְאַתְתַּקְנָא, וּבְגִין פְּלִחְנָא
דְּאֲתַפְלַח לְגַבָּה אֲתַגְלִיָּא וְאֲשַׁתְּמוּדַע.
וְיִשְׂרָאֵל כְּגִוְנָא דָּא, בְּקִדְמִיתָא אֲצִטְרִיךְ
לְמַסָּרָא אוֹרִיתָא לְעוֹבְדָא בִּידֵיהוּ, וּלְבַתֵּר
הָכִי לְאַסְתַּכֵּל בָּהֶ. וְאַנּוּן דִּידְעוּ הָכִי
אָמְרוּ נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע (שְׁמוֹת כד, ז) כְּגִוְנָא
דְּאַנּוּן מִלֵּאכֵי עֲלִיֵּי. אֲשַׁתְּפַחַת עֲשֶׂר
אֲמִירִין לְתַקּוּנָא דְּעוֹבְדָא אֲתִיְהִיבוּ,
וּלְבַתֵּר סֵפֶר תּוֹרָה כְּתִיב לֹון מֹשֶׁה, וּבָה
אֲתַמְסִירָת לְאַסְתַּכֵּלָא וְלִמְנַדַע לָהֶ. וּבְגִין
כִּדְּכַתֵּב סֵפֶר תּוֹרָה כְּלִילִין וּמִתְקַשְּׂרִין
כָּל רִזִּי עֲלִמָא, וְאֲתִיְהִיב בְּאֶרֶץ בְּהָדִי
לְיוֹחֹת.

4. פי', בני ישראל אמרו: נעשה ונשמע, קדם כל לקבל התורה ולקיימה ולתקן תקוניה בחי' נעשה, ואח"כ להבינה ולעמוד על סודותיה, בחינת ונשמע. נעשה ואח"כ נשמע, עי' שבת פח, ע"א; על המלאכים ג"כ כתיב: גבורי כוח עושי דברו לשמוע בקול דברו. עיין מאמר הגאולה עמ' ע; ועיין לקמן תיקון ח.

5. עי' שבת פח, א.

6. דברים לא, כו; בבא בתרא יד, ע"א; ירושלמי שקלים פ"ו, ה"א; ירושלמי סוטה פ"ח, ה"ג; בבמדבר רבא פ"ד "ספר התורה הזה בצדו היה מונח ולא בתוכו [של הארון]". אולם ברוב המקורות כתוב שגם ס"ת היה מונח בארון, עי' עוד תנחומא ויקהל פ"ז: "התורה נתונה בתוכו..."

לפיקד, ולכל חיד התזקה - זו תורה שבעל פה, ולכל המורא הגדול - זו תורה שבכתב. מהו מורא? אלא להרחיק ממנה הממאים, אמות העולם. וספר זה כתבו משה, ואחר כך משם כל שבט כתב את [הספר-תורה] שלו, לטול הכל ממנו כמו שראוי לו, כל אחד במדרגתו כמו שראוי.

וישראל [בעת] שקוראים בספר-תורה בצבור, אז אור מאיר אליהם מתוך אותו הספר של משה, ולפיקד ואמרים: וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל* (דברים ד, מד). לעורר אותו הספר שהוקם ודאי, להיות [מקור] ידיעה לישראל בתורה, כל אחד כמו שראוי [לו]. ועל אותו ספר [של משה] נאמר: אותיות מחכימות, שהרי אור של מדרגות עליונות מאיר בהם, ונראים שם כל הפסודות כמו שנתפאר [לעיל]. [אמנם] בכל זאת, כל שאר אותיות של קדשה נאמר גם בהם כך [אותיות מחכימות], [והסבה] שירשו ירושה מן הספר הזה [של משה].

ובשבת מפטירין בנביאים, להמשיך חוט של חכמה ממשוה הסופר הגדול. שאין לך חכם שהחכים בתורה אלא על ידו, ואין לך נביא שהנבא בישראל אלא

בגין כך ולכל חיד התזקה דא תורה שבעל פה. ולכל המורא הגדול דא תורה שבכתב. מאי מורא. אלא לארחקא מנה מסאבין אמין דעלמא. וספר דא כתב לה משה, ולכתר כל שבטא כתב דילה מתמן, לנטלא כלא מנה כמה דאתחזי לה כל חד בדרגה כדקא יאות.

וישראל קראן בספר תורה בצבורא, וכדין נהורא אתנהיר לגביהו מגו ההוא ספרא דמשה. ובגין כך אמרין וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל (דברים ד, מד) לאתערא ההוא ספרא דקאים ודאי למהוי ידיעה לישראל באורייתא, כל חד כדקא חזי. ועל ההוא ספרא אתמר אותיות מחכימות, דהא נהירו דרגין עלאין נהרן בהו, ואתחזין תמן פלהו רזין כמה דאתמר. ועם כל דא כל שאר אתון דקדשה נמי אתמר בהו הכי, דירותא ירתין מגו ספר דא.

ובשבתא מפטירין בנביאי, לאמשכא משיכו דחקמתא ממשוה ספרא רבא. דלית לך חכימא דאתחכם באורייתא אלא על ידי, ולית לך נביאה דאתנבי

7. עי' באר היטב בשו"ע אורח"סי קלד, ס"ק ה'. עי' אדיר, ח"ב, ד' טז, ד"ה והנה; בדפוס חדש, עמ' שעד.

8. שו"ע שם סעי' ב.

9. ראה תיקון לג, ד"ה והנה מטטרין.

בכח שלו.¹⁰ ומפוח זה קמו אלו הנביאים
הנאמנים ועשו את ספריהם. וכדי
התפשטה החכמה ברבוי בישראל. וכדי
שיתעורר התקון כמו שראוי, היה צריך
לעורר תקונים אלו, כדי שיאורו מהם
כל ישראל.

בישראל אלא בחילא דילה. ובהאי
חילא קמו אנון נביאי מהימני ועבדו
ספרייהו. ובהאי אתפשטת חכמתא יתיר
בישראל. ובגין לאתערא תקונא בדיקא
יאות אצטריך לאתערא תקונין אלין,
לאתנהרא מניהו כל ישראל.

10. של משה, עיין ת"ז תי' מד, פב, ע"ב.